

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
NO-0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/4600-

20. august 2024

Svar på spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite om lederlønnene i selskaper med statlig eierandel

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité av 18. juni 2022 vedrørende lederlønnene i selskaper med statlig eierandel.

Under følger svar på komiteens ni spørsmål.

- 1. Regjeringen har laget retningslinjer for lederlønnene i statlige selskaper og selskaper med statlige eierinteresser. Hvorledes er disse nedfelt i bindende vedtak i generalforsamlinger i disse selskapene? Styremedlemmer må etter aksjeloven gjøre det de mener er best for selskapet og kan vel ikke instrueres av eiere gjennom deres uttalelser, brev eller stortingsmeldinger?***

Staten som eier forventer at selskapene følger opp våre forventninger, både på lederlønnsområdet og andre forventningsområder. Samtidig legger eierskapsmeldingen og statens eieroppfølging selskapslovgivningens rollefordeling til grunn. Statens forventninger på lederlønnsområdet, herunder statens retningslinjer for lederlønn, ligger til grunn for statens stemmegivning på selskapenes generalforsamlinger. Selskapslovgivningen og selskapenes vedtekter bestemmer hvilke saker generalforsamlingen skal stemme over.

Både de børsnoterte og de unoterte selskapene¹ med statlig eierandel følger bestemmelsene om godtgjørelse til ledende personer i allmennaksjeloven («asal.»). Styrene er ansvarlige for å utarbeide retningslinjer for godtgjørelse til ledende personer (§ 16-6 a) som fremlegges for

¹ Enkelte unntak

generalforsamlingen for godkjenning minst hvert fjerde år og ved enhver vesentlig endring. Disse er bindende for selskapenes lønnsfastsettelse på de vilkår som følger av loven.

Når staten som eier stemmer over styrets forslag til retningslinjer på generalforsamling, vurderes disse opp mot lovkrav og statens forventninger til lønn og godtgjørelse til ledende ansatte. Av eierskapsmeldingen fremgår det blant annet at staten i utgangspunktet vil stemme mot ordninger som er i strid med statens retningslinjer. Unntak kan vurderes dersom avvik fra statens retningslinjer er godt nok begrunnet. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Styrene skal også utarbeide en årlig lønnsrapport som omtaler godtgjørelse fra foregående regnskapsår, og som fremlegges for generalforsamlingen for en rådgivende avstemming årlig (§ 16-6 a). Dette gir aksjeeierne mulighet til å vurdere godtgjørelsen til ledende personer opp mot selskapenes dagjeldende retningslinjer.

Statens eierutøvelse, herunder stemmegivning på generalforsamling, skal følge statens eierprinsipper, jf. eierskapsmeldingen kapittel 10, som blant annet sier at staten skal være en ansvarlig eier med et langsiktig perspektiv. Eierutøvelsen skal bidra til å nå statens mål som eier, legge til grunn selskapslovgivningens ansvars- og rollefordeling mellom eier og styre og utøves i tråd med selskapsrettens prinsipper om likebehandling av aksjeeiere, jf. statens eierprinsipper (som fikk bred støtte av Stortinget under behandlingen av eierskapsmeldingen). Forventningene som uttrykkes i eierskapsmeldingen og statens retningslinjer for lederlønn er ikke krav eller pålegg overfor selskapene, kun forventninger til styrene, ettersom statens eiermyndighet i selskapene skal utøves på generalforsamling, jf. statens eierprinsipper og selskapslovgivningen (allmennaksjeloven/aksjeloven § 5-1). Tydelig kommunikasjon av forventningene i eierskapsmeldingene bidrar til åpenhet overfor selskapene, øvrige aksjonærer og omverden for øvrig om hva staten som eier er opptatt av, og hva departementet vil følge opp i eierutøvelsen.

Forvaltningen av selskaper hører under styret, jf. aksjelovenes § 6-12, og styret er ansvarlig for å ivareta selskapets interesser. Dette gjelder også ved utarbeidelse av selskapets retningslinjer for godtgjørelse til ledende personer og ved fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte.

2. Hvorfor ble lønnsrapporten godkjent, når det står i forventningene at statens retningslinjer skal være reflektert i lønnsrapporten for regnskapsåret 2023?

Som redegjort for over så er selskapenes retningslinjer bindende for lønnsfastsettelsen til ledende personer. Som aksjeeier vurderer staten derfor selskapenes lønnsrapport opp mot selskapets retningslinjer gjeldende for det aktuelle året. Lønnsrapportene som ble lagt frem og behandlet på generalforsamlingene i 2024 omhandlet godtgjørelse utbetalt og opptjent i regnskapsåret 2023.

Statens endrede forventning om maksimal oppnåelig bonus på maksimalt inntil 25 pst. av fastlønn ble forventet innført senest med virkning fra 1. januar 2024, se svar på spørsmål 3 under. Som følge av dette hadde flere av de børsnoterte selskapene en maksimal bonus på 50 pst. av fastlønn i sine retningslinjer gjeldende for regnskapsåret 2023. Dette lå også til grunn for statens stemmegivning over de relevante lønnsrapportene for regnskapsåret 2023 på årets generalforsamlinger.

3. Hvorfor ble det kommunisert to ulike frister for å følge opp statens retningslinjer for lederlønn?

Dialog med selskapene tilsa at det var behov for mer tid for særlig de deleide selskapene, for blant annet å tilrettelegge for dialog med øvrige aksjonærer og selskapenes ansatte.

Ved fremleggelse av ny eierskapsmelding er utgangspunktet at forventningene gjelder med umiddelbar virkning (justert for ev. endringer i etterfølgende stortingsbehandling). Der det innføres nye eller utvidede forventninger innebærer dette normalt at styrene og administrasjonen igangsetter eller intensiverer arbeid innenfor disse områdene. I forbindelse med siste eierskapsmelding kunne dette eksempelvis gjelde selskapenes arbeid med naturmangfold og økosystemer eller fastsettelse av vitenskapsbaserte klimamål. Normalt er dette arbeid som pågår over lang tid og en rekke forhold, herunder også eventuelle avtalemessige forpliktelser, kan påvirke fremdriften. Av eierskapsmeldingen følger det at selskapenes arbeid innenfor de ulike forventningsområdene bør tilpasses selskapenes egenart, størrelse, risiko og hva som er vesentlig for det enkelte selskap.

Utgangspunktet for statens endrede forventninger på lederlønnsområdet var, som for øvrige forventninger, et ønske om at selskapene skulle tilpasse seg snarest mulig. Dette ble også formidlet i brev til styrelederne i selskapene i næringsministerens portefølje, se [Vedlegg A](#). Styreledere i flere av de børsnoterte selskapene i statens portefølje formidlet imidlertid i et møte med blant annet NHO og daværende næringsminister 5. desember 2022 at det ville være for kort tid frem til kommende ordinære generalforsamling (2023) for å implementere eventuelle endringer i bonusordningene. Bonus kan være en viktig del av den enkelte ansattes ansettelsesforhold, og en bonusmodell i et selskap kan være bygget opp rundt organisasjonen som helhet slik at endringer i ordningene påvirker langt flere enn de «ledende ansatte» som omfattes av statens forventninger. I selskaper hvor staten er deleier vil resultatavhengig godtgjørelse også være et anliggende for øvrige aksjeeiere i selskapet, og som ikke nødvendigvis har samme syn som staten med hensyn til maksimal bonusramme og styrenes oppfølging av dette. For å imøtekomme styrene, og gi tilstrekkelig tid for styrene til å ivareta sine ansatte og øvrige aksjeeiere, herunder gjøre nødvendige vurderinger av implikasjonene av eventuelle endringer i styrets retningslinjer, kommuniserte daværende næringsminister følgende til styrene i selskapene i brev datert 12. desember 2022, sendt ut i forbindelse med fastsettelse av statens retningslinjer for lederlønn:

«Jeg forventer at styrene har høy bevissthet om oppfølging av statens nye retningslinjer. Det fremgår av retningslinjene at det «forventes at de er fulgt opp i styrets retningslinjer for

lederlønn gjeldende fra 2023, og reflektert i lønnsrapporten for regnskapsåret 2023». I dette ligger en forventning om at selskaper som har behov for å oppdatere sine retningslinjer om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personer som følge av statens nye forventninger, fremlegger forslag til reviderte retningslinjer for godkjenning for generalforsamlingen i løpet av 2023. Forventet virkningstidspunkt for eventuell endring av selskapets gjeldende bonusordninger er så snart som mulig, og senest 1. januar 2024. Staten forventer at ny forventning om begrunnelse inntatt i retningslinjenes punkt 2.F er reflektert i selskapets lønnsrapport for 2023.

Staten som eier ser at implementeringstidspunktene, ut ifra hensyn til behov for dialog med øvrige aksjonærer og/eller ansatte, kan være krevende for enkelte selskaper. Staten har gjerne dialog med styrene i de aktuelle selskapene om dette.»

Brevet er vedlagt som Vedlegg B.

4. Regjeringen har kommunisert at de nye retningslinjene for lederlønn ikke innebærer at nedtrekk i bonus kan kompenseres i økt fastlønn. Likevel har regjeringen stemt for lønnsrapportene til Equinor og Telenor hvor nettopp dette har skjedd. Hvorfor stemte ikke regjeringen mot dette i tråd med sine uttalelser?

Både den tidligere næringsministeren og jeg har vært tydelig på at det forventes moderasjon i lederlønninger. Moderasjon er viktig for denne regjeringen, og derfor strammet vi også til denne forventningen da vi la frem ny eierskapsmelding i 2022. Av eierskapsmeldingen fremgår det blant annet at moderasjon i lederlønninger er vesentlig for å ivareta selskapenes langsiktige interesser. Selskapenes omdømme kan svekkes hvis lederlønningene bidrar til urimelige forskjeller i selskapene og i samfunnet for øvrig.

Eierskapsmeldingen, som fikk bred tilslutning ved behandling i Stortinget, sier at det ikke bør være «automatikk» i at redusert bonusramme medfører økning i fastlønnen. I dette ligger det en klar forventning om at styrene gjør grundige vurderinger av hva som er nødvendig, og at hensynet til moderasjon ivaretas også ved slike vurderinger av endringer i godtgjørelsesordningene, jf. statens retningslinjer. Det betyr imidlertid ikke at styrene ikke kan beslutte å kompensere med økt fastlønn.

Styrene vurderer endringer i eksisterende godtgjørelsesordninger blant annet på bakgrunn av inngåtte avtaler, forventninger fra ulike eiere og hva som anses å ivareta selskapets interesse. I dette vil det blant annet ligge vurderinger knyttet til selskapenes evne til å beholde og tiltrekke seg ønsket kompetanse mv.

I tilfeller hvor godtgjørelsesnivået, samlet sett, er vurdert å ligge på et konkurransedyktig og moderat nivå, kan det være nødvendig at man ved reduksjon av ett godtgjørelseselement øker andre godtgjørelseselementer – nettopp for å opprettholde et riktig og nødvendig nivå. I tråd med selskapslovgivningen er det styrene som er ansvarlig for å fastsette godtgjørelsen,

da de er nærmest til å vurdere dette, og å gjøre de nødvendige avveininger av hva som på best mulig måte ivaretar selskapets interesse. Styrets begrunnelser vil inngå som del av vurderingsgrunnlaget for statens stemmegivning.

Staten som eier har i 2022, 2023 og 2024 hatt dialog med flere av selskapene om behovet for å kompensere en eventuell reduksjon av maksimal oppnåelig bonus. I dialogen har staten understreket behovet for grundige vurderinger og ivaretagelse av hensynet til moderasjon.

Som redegjort for over er lovens system at stemmegivningen over selskapenes lønnsrapporter i utgangspunktet gjelder rapportering av utbetalt og opptjent godtgjørelse i foregående regnskapsår. Ettersom endringen i bonusordningene i de relevante selskapene og tilsvarende økning i fastlønn først hadde virkning fra 2024, påvirket det ikke lønnsutbetalingene i 2023.

5. Styreleder i Kongsberg Gruppen er tydelig på at han ikke kommer til å følge statens retningslinjer for lederlønn. Hvordan stiller regjeringen seg til det?

Det ble avholdt et møte mellom styreleder i Kongsberg Gruppen og meg som ny næringsminister den 3. juni 2024, der vi blant annet diskuterte lederlønn. Som også formidlet i media ble vi enige om å fortsette dialogen rundt temaet. Jeg ønsker ikke å forskuttere utfallet av denne fortrolige eierdialogen.

6. Regjeringen har kommunisert at de forventer at blant annet Kongsberg Gruppen innretter seg til de nye retningslinjene for lederlønn i 2025. Hva blir konsekvensene for Kongsberg Gruppen hvis dette likevel ikke blir gjennomført?

Jeg vil ha dialog med Kongsberg Gruppen om dette frem til ordinær generalforsamling 2025. Som formidlet over ønsker jeg ikke å forskuttere utfallet av en slik fortrolig eierdialog. Staten som eier vil følge opp Kongsberg Gruppen i tråd med eierpolitikken fastsatt gjennom eierskapsmeldingen. Av pkt. 12.6 i eierskapsmeldingen fremgår det blant annet at:

«Ved svak måloppnåelse over tid eller vesentlige avvik fra statens forventninger, vurderer staten hvordan dette kan følges opp.»

Årsaker og muligheter for å bedre situasjonen med selskapet drøftes i eierdialogen. Det kan være hensiktsmessig at selskapet eller eier foretar særskilte analyser. Det vil som regel være naturlig å følge opp selskapets planer for å bedre prestasjonene med styret og ledelsen i eierdialogen.

Dersom eierdialogen ikke fører frem, kan staten påvirke gjennom beslutninger på generalforsamling. Dette gjelder både ved svak måloppnåelse over tid eller vesentlige avvik fra statens forventninger. Hvorvidt staten skal påvirke gjennom beslutninger på

generalforsamling og på hvilken måte vil variere, avhengig av blant annet selskapets situasjon og årsaker til svak måloppnåelse eller avvik fra forventninger.

Staten kan benytte stemmeforklaring der det er behov for å tydeliggjøre statens holdning eller der staten som eier for øvrig har innvendinger eller bemerkninger. Stemmemforklaring kan benyttes både der staten stemmer for og mot styrets forslag. Staten vil normalt be om at stemmeforklaringen protokollføres.

Ved svak måloppnåelse over tid eller vesentlige avvik fra forventninger uten at selskapet gjennomfører vellykkede forbedringer, er det naturlig at styret vurderer behov for tilpasninger eller endringer i selskapet. For staten vil situasjonen og styrets håndtering av denne danne grunnlaget for vurderinger av styrets sammensetning.»

Gjennom eierskapsmeldingen har staten som eier uttrykt forventninger til styrene i selskapene på en rekke forventningsområder. Statens forventning til styrets håndtering av lederlønn er altså et av en rekke hensyn for vurdering av styresammensetning.

Det er eierskapsmeldingen som ligger til grunn for statens eierutøvelse. Den fikk bred tilslutning under behandlingen i Stortinget i februar 2023. Den brede og tverrpolitiske oppslutningen om forvaltningen av statens eierskap er en styrke.

7. Er statsråden enig i at bonusordninger må knyttes til ledernes beslutninger og ikke kunne påvirkes av forhold utenfor ledernes innflytelse som for eksempel endringer i oljepris eller strømpriser og andre forhold utenfor ledernes innflytelse og påvirkning?

Av eierskapsmeldingen og statens retningslinjer fremgår det at gode godtgjørelsesordninger gjenspeiler selskapets ambisjoner, mål og strategier. For at resultatavhengig godtgjørelse skal kunne medvirke til oppnåelse av selskapets og eiernes mål, er det for det første en forutsetning at det er en klar sammenheng mellom kriteriene for den resultatavhengige godtgjørelsen og selskapenes ambisjoner, mål og strategier, og at kriteriene knyttes opp til vesentlige forhold som har betydning for selskapenes måloppnåelse.

Videre fremgår det at for at resultatavhengig godtgjørelse skal stimulere til ønsket adferd, bør resultatkriteriene både knyttes til selskapenes overordnede mål og til målbare kriterier som den enkelte kan påvirke ved egen innsats. Resultatavhengig godtgjørelse skal i praksis ikke være et fastlønnselement og avlønningen bør heller ikke avhenge av utviklingen i eksterne faktorer som ledere ikke har kontroll over, som for eksempel utviklingen i råvarepriser. I statens retningslinjer gis det også uttrykk for at godtgjørelsesordninger som gir ekstra godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke, som for eksempel råvarepriser, kan være eksempler på ordninger som kan utfordre forventningen om at godtgjørelsen ikke er urimelig, gir uheldige virkninger for selskapet eller svekker dets omdømme.

Staten som eier er derfor opptatt av åpenhet rundt hvilke kriterier og innslagspunkter som ligger til grunn for opptjening av resultatavhengig godtgjørelse, og staten som eier følger grundig opp utfallet av styrets vurderinger knyttet til sammensetning av resultatavhengige godtgjørelsesordninger.

8. Hvordan skal regjeringen sørge for at retningslinjene følges opp i 2024?

Jeg, og øvrige statsråder som forvalter det statlige direkte eierskapet i selskaper, vil fortsette å følge opp styrenes arbeid i tråd med eierskapsmeldingen og statens forventninger til lønn og godtgjørelse til ledende ansatte gjennom eierdialogen og stemmegivning på generalforsamling.

9. Komiteen ber om å få oversendt all relevant kommunikasjon om lederlønn mellom departementet og de selskapene hvor staten har eierandeler fra desember 2022 (når de nye retningslinjene ble stadfestet) og frem til i dag.

Nedenfor vil jeg redegjøre for omfang av, og type, dialog som har vært mellom departementet og selskapene der jeg forvalter eierskapet i etterkant av fremleggelse av eierskapsmeldingen.

Statens endrede forventninger til lederlønn ble kommunisert ved fremleggelse av eierskapsmeldingen 21. oktober 2022. Den 16. november 2022 sendte daværende næringsminister brev til selskapene i næringsministerens portefølje med orientering om ny eierskapsmelding (se vedlegg A). Av eierskapsmeldingen og brevet av 16. november 2022 fremgår det at statens retningslinjer for lederlønn ville revideres i lys av endringene i statens forventninger på lederlønnsområdet. Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte statens reviderte retningslinjer for lederlønn den 12. desember 2022. De reviderte retningslinjene ble oversendt til samtlige selskaper med statlig eierandel, se Vedlegg B.

Det ble avholdt møter om ny eierskapsmelding mellom departementet og styre og/eller administrasjonen i de fleste selskapene i min portefølje i tiden etter fremleggelsen, hvor også de nye forventningene til lønn og godtgjørelse til ledende ansatte ble formidlet og diskutert. Som vist til over ble det også avholdt et møte mellom daværende næringsminister og NHO, samt styrelederne i de største selskapene i næringsministerens portefølje den 5. desember 2022. Lederlønn var et vesentlig tema på dette møtet.

22. desember 2022 ble det avholdt seminar for styreledere i selskaper med statlig eierandel om ny eierskapsmelding. Daværende næringsminister presenterte endringene i ny eierskapsmelding, herunder forventningene til lønn og godtgjørelser til ledende ansatte. Daværende næringsminister gjentok viktige prinsipper fra eierpolitikken, herunder at rollefordelingen ligger fast og at det er styrene som fastsetter godtgjørelsen til administrerende direktør. Vedrørende kompensasjon for reduksjon i maksimal oppnåelig bonus uttalte daværende næringsminister blant annet at styrene må vurdere behov for kompensasjon, at det ikke skal være automatikk og at styrene begrunner dersom man går

ut over det som har vært gjennomsnittlig lønnsvekst for øvrige ansatte. Presentasjonen fra seminaret er vedlagt som Vedlegg C, mens opptak fra seminaret er tilgjengelig på [Seminar for styreledere om ny eierskapsmelding - regjeringen.no](#). Ny eierskapsmelding var også tema på seminaret for administrerende direktører i selskapene med statlig eierandel 27. januar 2023, tilgjengelig på [Seminar for adm direktører om ny eierskapsmelding - regjeringen.no](#). Presentasjonen fra seminaret er vedlagt som Vedlegg D.

Staten som eier har mye dialog med styrene om alle statens 13 forventningsområder, også om lederlønn. Det har vært avholdt en rekke møter mellom selskapene i min portefølje og departementet vedrørende lederlønn i perioden fra fremleggelse av eierskapsmeldingen og frem til i dag. Som det fremgår av Statens eierrapport, ble det i 2023 avholdt 85 møter² om lønn og godtgjørelse til ledende ansatte mellom Nærings- og fiskeridepartementet og selskapene i Eierskapsavdelingens portefølje (21 selskaper i 2023). Foreløpig statistikk viser at det er avholdt 40 tilsvarende møter om temaet i første halvår av 2024. Tema for slike møter kan være selskapenes oppfølging av stemmeforklaringer, endringer av retningslinjer og konkrete problemstillinger i den forbindelse, orienteringssaker mv. Det er normalt utstrakt eierdialog i forkant av fremleggelse av selskapenes nye retningslinjer og/eller lønnsrapport.

Kommunikasjonen mellom departementet og selskapene der jeg forvalter statens eierskap knyttet til blant annet selskapenes godtgjørelsesordninger er del av en fortrolig eierdialog som departementet normalt ikke gir innsyn i etter offentleglova. Departementet spør på denne bakgrunn for ordens skyld om komiteen vil opprettholde innsynsforespørselen etter at komiteen har fått svarene på spørsmål 1–8 og redegjørelsen knyttet til spørsmål 9 over.

Jeg håper svarene over bidrar til å belyse saken. Lederlønn er et tema som engasjerer både i den politiske debatten og i selskapene. Jeg vil fortsette dialogen med styrene om viktigheten av moderasjon i lederlønninger innenfor rammene av eierskapsmeldingen.

Med hilsen

Cecilie Terese Myrseth

² Fysiske og digitale møter, samt telefonsamtaler.